

Soạn bài *Vội vàng* (Xuân Diệu) - Ngữ văn lớp 11

Câu 1. Bài thơ có thể chia làm mấy đoạn? Nêu ý chính của từng đoạn.

Trả lời:

Bố cục bài thơ có thể được chia thành 3 đoạn:

- Đoạn 1 (13 câu thơ đầu): Bộc lộ tình yêu cuộc sống trần thế tha thiết.
- Đoạn 2 (từ câu 14 đến câu 29): Nỗi băn khoăn về sự ngắn ngủi của kiếp người trước sự trôi qua nhanh chóng của thời gian.
- Đoạn 3 (còn lại): Lời giục giã cuống quýt, vội vàng để tận hưởng những giây phút tuổi xuân của mình giữa mùa xuân của cuộc đời, của vũ trụ.

Ba đoạn thơ này vận động vừa rất tự nhiên về cảm xúc vừa rất chặt chẽ về luận lí. Nó làm cho bài thơ như là một dòng chảy dào dạt, hồn nhiên của tâm trạng.

Câu 2. Xuân Diệu cảm nhận về thời gian như thế nào? Vì sao nhà thơ có tâm trạng vội vàng, cuống quýt trước sự trôi qua nhanh chóng của thời gian?

Trả lời:

Thời gian của tự nhiên thì luôn tuân thủ theo quy luật vận động bất biến. Nhưng quan niệm về thời gian, sự cảm nhận về thời gian thì ở mỗi thời đại và ở mỗi cá nhân lại có thể có những nét khác nhau. Thơ Xuân Diệu và nhất là trong *Vội vàng*, Xuân Diệu đã đưa ra một quan niệm mới, một cảm nhận mới về thời gian. Nếu các nhà thơ trung đại quan niệm thời gian là tuần hoàn, là vĩnh cửu thì Xuân Diệu, nhờ tri thức khoa học của thời đại và ảnh hưởng của văn hoá phương Tây đã nhận ra thời gian vận động tuyến tính, một đi không trở lại. Thời gian thật sự khắc nghiệt, đời người có hạn và tuổi xuân ngắn ngủi.

Thực ra thì từ xa xưa, nhiều thi nhân đã từng than thở về sự ngắn ngủi của đời người. Người ta gọi kiếp người là "*áng phù vân*", là "*bóng câu qua cửa sổ*",... Nhưng do xuất phát từ cái nhìn tĩnh tại, có tính siêu hình, lấy sinh mệnh vũ trụ để làm thước đo thời gian nên quan niệm thời gian là tuần hoàn. Thời ấy, cá nhân chưa tách khỏi cộng đồng, con người còn gắn làm một với vũ trụ, cho nên người ta vẫn đinh ninh người chết chưa hẳn là hư vô, vẫn có thể cùng với cộng đồng và trời đất tuần hoàn. Vì thế nhân vật trữ tình trong thơ ca trung đại thường ở tư thế ung dung, tự tại, bình tĩnh, ít thấy có sự vội vàng, cuống quýt để "*sông gập*".

Đến thế hệ các nhà thơ mới, khi ý thức cá nhân đã trở dậy mạnh mẽ, quan niệm về thời gian như trên đã hoàn toàn đổ vỡ. Xuân Diệu đưa ra một quan niệm mới, chống đối lại quan niệm thời gian tuần hoàn của người xưa. Với ông hoàng thơ tình Xuân Diệu, thời gian là tuyến tính, một đi không trở lại. Vũ trụ không ngừng vận động, thời gian luôn

Soạn bài Vội vàng (Xuân Diệu) - Ngữ văn lớp 11

luôn chảy trôi, mỗi giây phút trôi qua là mất đi vĩnh viễn. Quan niệm này xuất phát từ cái nhìn động, rất biện chứng về vũ trụ và thời gian:

Xuân đương tới, nghĩa là xuân đương qua,

Xuân còn non, nghĩa là xuân sẽ già.

Nhà thơ đã lấy cái quỹ thời gian hữu hạn của đời người, thậm chí lấy khoảng thời gian quý giá nhất của mỗi cá nhân là tuổi trẻ để làm thước đo thời gian. Lời thơ được cấu trúc thành một cuộc tranh biện, theo đó nhà thơ khẳng định dẫu vũ trụ có thể vĩnh viễn, thời gian có thể tuần hoàn, nhưng "tuổi trẻ chẳng hai lần thắm lại":

Mà xuân hết, nghĩa là tôi cũng mất.

Lòng tôi rộng, nhưng lượng trời cứ chật,

Không cho dài thời trẻ của nhân gian,

Nói làm chi rằng xuân vẫn tuần hoàn,

Nếu tuổi trẻ chẳng hai lần thắm lại!

Còn trời đất, nhưng chẳng còn tôi mãi,

Nên bâng khuâng tôi tiếc cả đất trời,

Nhìn thấu sự trôi qua nhanh chóng, một đi không trở lại của thời gian nên cảm nhận về thời gian của Xuân Diệu là cảm nhận đầy tính mất mát, mỗi khoảnh khắc trôi qua là một sự mất mát, chia li: "Mùi tháng năm đều rớm vị chia phôi - Khắp sông núi vẫn than thầm tiễn biệt". Mỗi sự vật trong vũ trụ đang từng giây, từng phút ngậm ngùi chia li, tiễn biệt một phần của đời mình:

Con gió xinh thì thào trong lá biếc,

Phải chăng hờn vì nỗi phải bay đi?

Chim rộn ràng bỗng đứt tiếng reo thi,

Phải chăng sợ độ phai tàn sắp sửa?

Cách cảm nhận về thời gian của Xuân Diệu, xét đến cùng là do ý thức sâu sắc về "cái tôi" cá nhân, về sự tồn tại có ý nghĩa của mỗi cá nhân trên đời, nâng niu trân trọng từng giây, từng phút của cuộc đời, nhất là những năm tháng tuổi trẻ. Trong hoàn cảnh bình

Soạn bài Vội vàng (Xuân Diệu) - Ngữ văn lớp 11

thường của đất nước, đây là một quan niệm và thái độ sống tích cực, thấm đượm tư tưởng nhân văn.

Vì thời gian chảy trôi vội vã nên không thể không níu thời gian ở lại:

Tôi muốn tắt nắng đi

Cho màu đừng nhạt mất;

Tôi muốn buộc gió lại

Cho hương đừng bay đi;

Nhưng đó chỉ là một mong ước không bao giờ thực hiện được. Vậy chỉ còn một cách thôi: Hãy mau lên, "vội vàng" lên để tận hưởng những giây phút tuổi xuân của mình, tận hưởng những gì mà cuộc đời ban tặng cho mình: "*Cho chính choáng mùi thơm, cho đã đầy ánh sáng - Cho no nê thanh sắc của thời tươi*". Đó là niềm khát khao sống sôi nổi, mãnh liệt của thanh niên, của tuổi trẻ.

Câu 3. Hình ảnh thiên nhiên, sự sống quen thuộc được tác giả cảm nhận và diễn tả như thế nào? Hãy chỉ ra những nét mới trong quan niệm của Xuân Diệu về cuộc sống, tuổi trẻ và hạnh phúc.

Trả lời:

Vội vàng, cuống quýt níu giữ thời gian, khát khao sống dạt dào cảm xúc với thời trai trẻ, Xuân Diệu đã phát hiện ra có một thiên đường ngay trên mặt đất này, không xa lạ mà rất đổi thân quen, ở ngay trong tầm tay của mỗi chúng ta. Hình ảnh thiên nhiên và sự sống quen thuộc hiện ra qua cái nhìn và sự cảm nhận độc đáo của nhà thơ. Hình ảnh thiên nhiên và sự sống được Xuân Diệu gọi lên vừa gần gũi, thân quen, vừa quyến rũ, đầy tình tứ. Nhà thơ đã phát hiện ra vẻ đẹp kì diệu của thiên nhiên và thổi vào đó một tình yêu rạo rực, đắm say, ngây ngất:

Của ong bướm này đây tuần tháng mật;

Này đây hoa của đồng nội xanh rì

Này đây lá của cành tơ phơ phất;

Của yến anh này đây khúc tình si;

Và này đây ánh sáng chớp hàng mi,

Mỗi buổi sớm, thần Vui hằng gõ cửa;

Soạn bài *Vội vàng* (Xuân Diệu) - Ngữ văn lớp 11

Tháng giêng ngon như một cặp môi gần;

Hình ảnh thiên nhiên và sự sống, qua cảm nhận của Xuân Diệu, như đã nói, còn nhuốm màu chia li, mất mát: "*Mùi tháng năm đều rớm vị chia phôi [...] - Phải chăng sợ độ phai tàn sắp sửa*". Đây chính là hình ảnh thiên nhiên và cuộc sống được cảm nhận qua lăng kính thời gian, một thời gian trôi qua nhanh chóng, một đi không trở lại.

Thiên nhiên qua con mắt Xuân Diệu đều nhuốm màu tình tứ, đều tràn ngập xuân tình, tràn đầy sắc dục. Đó là cái nhìn lấy con người làm chuẩn mực cho thiên nhiên, quy chiếu thiên nhiên về vẻ đẹp của giai nhân: "*Và này đây ánh sáng chớp hàng mi, "Tháng giêng ngon như một cặp môi gần", "Hỡi xuân hồng, ta muốn cắn vào ngươi!"*". Đây là một cách nhìn rất mới, rất Xuân Diệu.

Qua cách miêu tả hình ảnh thiên nhiên, Xuân Diệu đã thể hiện một quan niệm mới về cuộc sống, về tuổi trẻ và hạnh phúc. Đối với Xuân Diệu, thế giới này đẹp nhất, mê hồn nhất là vì có con người giữa tuổi trẻ và tình yêu. Thời gian quý giá nhất của mỗi đời người là tuổi trẻ, mà hạnh phúc lớn nhất của tuổi trẻ chính là tình yêu. Đó là một quan niệm mới, tích cực, thấm đượm tinh thần nhân văn.

Câu 4. Hãy nhận xét về đặc điểm của hình ảnh, ngôn từ và nhịp điệu của đoạn thơ cuối bài. Nhà thơ đã sáng tạo được hình ảnh nào mà anh (chị) cho là mới mẻ, độc đáo nhất?

Trả lời:

- Hình ảnh trong đoạn thơ cuối gần gũi, quen thuộc mà tươi mới, giàu sức sống, đầy quyến rũ và tình tứ. Đó là những hình ảnh rất táo bạo, đầy cảm giác và có tính sắc dục.
- Ngôn từ của bài thơ tự nhiên, gần với lời nói thường, nhưng đã được nâng lên thành nghệ thuật. Cảm xúc dào dạt, mãnh liệt đã tạo nên những làn sóng ngôn từ vừa đan vào với nhau, vừa cộng hưởng với nhau theo chiều tăng tiến. Tác giả dùng dồn dập những động từ mạnh, tăng tiến chỉ động tác đắm say; nhiều danh từ chỉ vẻ đẹp thanh tân, tươi trẻ; nhiều tính từ chỉ xuân sắc; nhiều điệp từ, điệp cú pháp có tác dụng nhấn mạnh ý.
- Nhịp điệu của đoạn thơ dồn dập, sôi nổi, hối hả, cuồng nhiệt.

LUYỆN TẬP

Trong *Nhà văn hiện đại*, nhà phê bình, nghiên cứu văn học Vũ Ngọc Phan đã viết: "*Với những nguồn cảm hứng mới: yêu đương và tuổi xuân, dù lúc vui hay lúc buồn, Xuân Diệu cũng ru thanh niên bằng giọng yêu đời thắm thía*".

Qua phân tích bài thơ *Vội vàng*, anh (chị) hãy làm sáng tỏ nhận định trên.

Soạn bài *Vội vàng* (Xuân Diệu) - Ngữ văn lớp 11

Trả lời:

Câu nói của nhà nghiên cứu văn học Vũ Ngọc Phan đã tổng kết chung nhất là quan niệm sáng tác cũng như nghệ thuật của Xuân Diệu.

+ Thơ Xuân Diệu mang đến hai nguồn cảm hứng mới: yêu đương và tuổi xuân.

+ Trong mọi hoàn cảnh tâm lí, tâm trạng thì Xuân Diệu cũng đều thể hiện một nỗi niềm yêu đời tha thiết: *“Dù lúc vui hay lúc buồn, Xuân Diệu cũng ru thanh niên bằng giọng yêu đời thắm thía”*.

=> Bài thơ *“Vội vàng”* cũng là một phần minh chứng cho nhận định trên.

- Triết lí sống vội vàng mà Xuân Diệu thể hiện trong tác phẩm:

+ Phải vội vàng tận hưởng hạnh phúc và niềm vui mà cuộc đời ban tặng cho con người. Thời gian cứ vô tình trôi đi mà không đợi chờ ai bao giờ cả.

+ Phải vội vàng thu nhận những vẻ đẹp của sự sống vì cái đẹp cũng giống như tuổi trẻ sẽ qua đi rất nhanh, không bao giờ trở lại.

+ Phải vội vàng lên, phát huy mọi giác quan để cảm nhận cuộc đời, để nhận gấp nhiều lần sự sống.

* *Quan niệm sống của Xuân Diệu*

- Xuân Diệu đã thể hiện một quan niệm mới, tích cực, thấm đượm tinh thần nhân văn về cuộc đời, về tuổi trẻ, về hạnh phúc.

+ Đối với Xuân Diệu: thế giới này đẹp nhất, mê hồn nhất là vì có con người. Họ được sống giữa tuổi trẻ và tình yêu.

+ Thời gian quý giá nhất của mỗi đời người là tuổi trẻ, mà hạnh phúc lớn nhất của tuổi trẻ là tình yêu.

+ Biết hưởng thụ chính đáng những gì mà cuộc sống dành cho mình, hãy sống mãnh liệt, sống hết mình, nhất là những tháng năm tuổi trẻ.

- Với cảm hứng về "tuổi xuân" lúc nào Xuân Diệu cũng là thanh niên với giọng yêu đời thắm thía.

+ Đoạn 1 và đoạn 3 đều ru thanh niên bằng giọng yêu đời thắm thía. Xuân Diệu đã nhìn thiên nhiên qua lăng kính của tình yêu, qua cặp mắt của tuổi trẻ -> cảnh vật đều nhuốm màu tình tứ, tràn ngập xuân tình.

Soạn bài Vội vàng (Xuân Diệu) - Ngữ văn lớp 11

+ Đoạn 2 chính là những nỗi buồn của tác giả khi mà phải đứng nhìn thời gian qua đi, tuổi xuân cũng vì thế mà trôi đi mất. Đó là sự khát khao được cống hiến cho đời, cho cuộc sống nơi tác giả.